

İranda Türk tayfaları

1849-cu ildə Məmalik-i Qacariyyəyə (İran) səyahət etmiş Ledi Meri Leonora Vulf Şayl, burada dörd ilə yaxın qalmış və təəssüratları «Glimpses of Life and Manners in Persia» adı ilə 1856-cı ildə Londonda kitab şəklində çap edilmişdir. Kitabda Ledi Şaylın Qacariyyədə o çağlarda hələ də tayfa təşkilatını saxlamış qövmlər haqqında, o cümlədən bu tayfaların içərisində çoxluğu təşkil edən Türk tayfaları haqqında da bilgiler yer almışdır. Tayfalar Məmalik-i Qacariyyənin vilayətləri üzrə təsnifatlandırılmış, alaçıq sayı göstərilmiş, bir qisminin yaşadığı mahal və köçəri ya da oturaq olması da qeyd olunmuşdur. Biz burada Ledi Şaylın kitabından yalnız Türk tayfaları haqqındakı qeydlərini seçdik.

Azərbaycan vilayətindəki tayfalar

Şahsevən	10,000 alaçıq	Köçəri	Meşkin, Ərdəbil
Hacı Əlili	800 alaçıq və ev	Köçəri	Qaradağ
Bəydili	200 alaçıq və ev	Köçəri	Qaradağ
Şeyxlər	150 alaçıq və ev	Köçəri	Qaradağ
Müqəddəm	5,000 ev	Oturaq	Marağa
Mahmudlu	2,500 ev	Əsasən oturaq	Marağa
Baharlı	2,000 ev	Əsasən oturaq	
Avşar	7,000 ev	Oturaq	Urmiya
Qarapapaq	1,500 ev	Oturaq	Sulduz

Mazandaran vilayətindəki tayfalar

Qacar	2,000 ev		
Cahanbəyli	50 ev		
İmamlı	50 ev		
Usanlı	50 ev		
Avşar	100 ev		

Tehran vilayətindəki tayfalar

Şahsevən	9,000 alaçıq	Köçəri	Qum, Tehran, Qəzvin, Zəncan
Qaraxanlı, Bəhmənli, Gündəşli, Xələc, Xudabəndəli	400 ev		
Avşar	900 alaçıq və ev	Köçəri	Tehran və Qəzvin arası
Türk-i Mafi	100 ev və alaçıq	Köçəri	
Kəngərli Türkləri, Dəməvənd Ərəbləri, Ləklər, Qaraçorlular	1,000 alaçıq və ev	Köçəri	
Pazuki (Türk və Ləklərdən ibarətdir)	2,000 alaçıq və ev	Köçəri	
Kəlləkuh, Qavbaz	150 ev		
Fuyuc	300 alaçıq	Köçəri	
Əbül Həsəni, Cahanbəyli, Şadlı	320 alaçıq və ev	Köçəri	
Usanlı	1,000 alaçıq və ev	Köçəri	Xar və Dəməvənd

Xəmsə vilayətindəki (Tehran və Təbriz arasında, mərkəzi Zəncan olan bir mahal) tayfalar

Gorus	4,000 – 5,000 ev		
Avşar Şahsevənləri	2,500 alaçıq	Köçəri	
Xudabəndəli	600 ev		
Düdəngə	150 ev		
Zülqədər	200 ev		
Müqəddəm	150 ev		
Avşar	200 ev		
Qurtbəyli	1,400 ev		

Bütün Xəmsə tayfaları qış sərt keçdiyindən evlərdə yaşayırlar, yayda isə alaçıqda yaşayıb, çox uzağa getmirlər.

Kirman vilayətindəki tayfalar

Avşar	1,500 ev	
Qarayi	700 ev	

Həmədan, Məlayer, Tuysərkan, Fərahan və s. İraq vilayətlərindəki tayfalar

Qaragözlü	4,000 ev		
Xələc	Türklərin böyük bir tayfası		

Fars vilayətindəki tayfalar

Bayat	120 ev		
Bərgüşad	50 ev		
Qacar Avşar. Türk və Ləklərdən ibarətdir	Türklər 250 ev		
Dəvəli	40 ev	Əkinçi	
Amələ	40 ev	Əkinçi	
Şahsevən	60 alaçıq		
Qaragözü Türkləri və Zərgər Ləkləri	100 ev		
Qaşqay	30,000 – 40,000 alaçıq		
İnanlı	4,800 alaçıq və ev		Darab və Fəsa

Kuhgiluyə vilayətindəki tayfalar

Nəfər	850 alaçıq	Köçəri	Farsın müxtəlif yerlərində köç edirlər
Baharlı	1,230 alaçıq	Köçəri	

Məşhəd vilayətindəki tayfalar

Mərdi	700 ev		Müxtəlif yerlərə səpələnmişlər
Çulayi	2,000 ev və alaçıq		
Cəlayir Türkləri	1,500 ev		Kəlat-i Nadir
Bayat və Xurşahi	10,000 ev		Nişapur
Xələc	2,000 ev		Covin mahalı
Digər Türkdilli tayfalar	1,000 ev		Səbzivar

Kirmanşah vilayətindəki tayfalar

Xudabəndəli	200 ev		
-------------	--------	--	--

Lady Sheil — Glimpses of Life and Manners in Persia (1856)

© ATB — Azərbaycan Türkçülər Birliyi